

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

Кафедра економіки і бізнесу

ПОГОДЖЕНО

Гарант ОПП «Економічний
консалтинг та бізнес-економіка»

доц. Наталія КУКІНА

«30» серпня 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри Е&Б

доц. Лариса БОЛТЯНСЬКА

«30» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Економічна теорія»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»
зі спеціальності 051 «Економіка»
за ОПП «Економічний консалтинг та бізнес-економіка»
(на основі повної загальної середньої освіти)

Факультет економіки та бізнесу

2023 – 2024 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Економічна теорія» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 051 «Економіка» за ОПП «Економічний консалтинг та бізнес-економіка» (на основі повної загальної середньої освіти) - Запоріжжя, ТДАТУ, 2023. – 12 с. – 0,75 у.д.а.

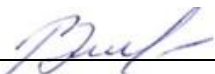
Розробник: Почерніна Н.В., к.е.н., доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки і бізнесу
Протокол № 1 від 30 серпня 2023 року

Завідувач кафедри Е&Б Лариса БОЛТЯНСЬКА

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 051 «Економіка» за ОПП «Економічний консалтинг та бізнес-економіка» (на основі повної загальної середньої освіти)

Протокол №1 від 4 вересня 2023 року

Голова методичної комісії, доц. Юлія ВОРОНІНА

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів - 5	Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»	обов'язкова	
Загальна кількість годин – 150 години	Спеціальність: <u>051 «Економіка»</u>	Курс	Семестр
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Тижневе навантаження: аудиторних занять – 4 год. самостійна робота студента – 7,9 год.	Ступінь вищої освіти: <u>«Бакалавр»</u>	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	20 год.
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	-
		Семінарські заняття	20
		Самостійна робота	110 год.
		Форма контролю: екзамен	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни: формування системи знань про фундаментальні основи економічної теорії, загальні принципи та закони економічного розвитку, здобутки економічної науки

Предметом дисципліни є закони розвитку економічної системи, поведінка і діяльність людей у виробництві, розподілі і споживанні життєвих благ з метою задоволення своїх потреб.

Завдання курсу: ознайомити здобувачів вищої освіти із понятійно-категоріальним апаратом економічної теорії; сформувати цілісне уявлення про природу та закономірності соціально-економічного розвитку суспільства та механізми суспільного відтворення; розкрити умови ефективного господарювання та державного регулювання економіки; пояснити особливості сучасних процесів глобалізації; розкрити механізм функціонування ринкової економіки.

Результати навчання (з урахуванням soft skills)

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в сфері економічного консалтингу та бізнес-економіки, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Загальні компетентності:

ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

Фахові компетентності:

ФК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях

ФК 3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки

ФК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

Програмні результати навчання:

РН3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

РН4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем

РН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними

економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади)

PH9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

PH12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати

PH21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

Soft skills:

- навички самостійної роботи, самоорганізація;
- логічне та критичне мислення;
- відповідальність та добросовісність;
- навички міжособистісного спілкування, вміння працювати в команді.

Міждисциплінарні зв'язки з урахуванням структурно-логічної схеми ОПІ «Економічний консалтинг та бізнес-економіка».

Перелік навчальних дисциплін, вивчення яких у подальшому базується на матеріалі освітньої компоненти ЕТ: «Макроекономіка», «Історія економічної думки», «Мікроекономіка».

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1 Загальні основи економічного розвитку

Тема 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ЇЇ МЕТОДОЛОГІЯ

[3, С. 5-38; 5, С. 9-45]

Економіка. Парадигма економічної теорії. Економічна система суспільства. Продуктивні сили. Засоби виробництва. Засоби праці. Предмети праці. Робоча сила. Наука. Інформація. Економічні відносини. Господарський механізм. Економічні принципи. Предмет економічної теорії. Економічний закон. Благо. Потреби. Економічний інтерес. Методологія економічної теорії. Метод науки. Економічні категорії.

Тема 2. ВЛАСНІСТЬ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

[1, С. 92-103; 2, С. 59-62; 3, С. 58-92; 4, С. 30-36; 5, С. 46-65]

Власність як економічна категорія. Власність як юридична категорія. Привласнення. Відчуження. Право власності. Право володіння. Право користування. Право розпорядження. Майнові права. Немайнові блага і права. Речі. Майно. Економічний плюралізм. Роздержавлення. Приватизація. Економічна реалізація власності. Комерціалізація власності. Оренда. Лізинг. Позика. Кредит. Комерційна концесія (франчайзинг). Право інтелектуальної власності.

Тема 3. ВІДТВОРЕННЯ І СОЦІАЛЬНИЙ ПРОГРЕС

[5, С. 363-463]

Суспільне відтворення. Гуманізація виробництва. Соціальне партнерство. Суспільний продукт. Кінцеві продукти. Проміжні продукти. Валовий внутрішній продукт. Національний доход. Національне багатство. Економічний прогрес. Соціальний прогрес. Науково-технічний прогрес. Інновації. Науково-технічна революція. Економічне зростання. Світове господарство. Міжнародний поділ праці. Інтернаціоналізація виробництва. Інтернаціоналізація капіталу. Транснаціональні корпорації. Міжнародні економічні відносини. Глобалізація. Глобальні проблеми людства. Гонка озброєнь. Мілітаризація. Сталий розвиток. Урбанізація.

Тема 4 ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА

[2, С. 29-44; 5, С. 84-98; 3, С. 93-123]

Натуральне виробництво. Товарне виробництво. Основна суперечність товарного виробництва. Товар. Споживна вартість товару. Вартість товару. Мінова вартість товару. Закон вартості. Індивідуальний та суспільно-необхідний робочий час на виробництво товару. Продуктивність праці. Інтенсивність праці. Складність праці. Корисність. Гранична корисність. Закон спадної граничної корисності. Гроші. Ціна. Масштаб цін. Грошовий обіг. Швидкість грошового обігу. Грошова система. Грошова емісія. Демонетизація золота.

Тема 5. ЕКОНОМІЧНА РОЛЬ ДЕРЖАВИ

[3, С. 286-317; 4, С. 162-168]

Економічна політика. Державно-приватне партнерство. Зовнішні ефекти. Економічна стратегія. Економічна тактика. Інструменти економічної політики. Державне прогнозування економічного і соціального розвитку. Макроекономічне планування. Індекс економічної свободи

Змістовий модуль 2 Особливості розвитку змішаної економіки

Тема 6. РИНКОВИЙ МЕХАНІЗМ

[2, С. 171-178; 5, С. 111-119; 132-15; 3, С. 139-181]

Ринок. Вільний ринок. Деформований ринок. Соціально-орієнтований ринок. Попит. Закон попиту. Цінова еластичність попиту. Перехресна еластичність попиту. Еластичність попиту за доходом. Ринковий попит. Пропозиція. Закон пропозиції. Цінова еластичність пропозиції. Кон'юнктура ринку. Ринкова рівновага. Ціна.

Тема 7. КОНКУРЕНЦІЯ І МОНОПОЛІЯ

[3, 145-155; 5, С. 155-165]

Конкуренція. Закон економічної конкуренції. Монополізація. Ринкова влада. Монополія. Закон концентрації виробництва. Концентрація капіталу. Централізація капіталу. Природна монополія. Адміністративна монополія. Економічна монополія. Картель. Синдикат. Трест. Багатогалузевий концерн.

Конгломерат. Консорціум. Холдинг. Комбінування виробництва. Диверсифікація виробництва. Фінансово-промислові групи. Фінансова олігархія.

Тема 8 ПІДПРИЄМНИЦТВО В РИНКОВИХ УМОВАХ

[1, С. 11-33; 104-118; 2, С. 207-238; 3, С. 182-223, С. 234-237; 4, С. 175-220; 5, С. 221-242]

Підприємництво: Мале, середнє, велике, мікропідприємництво. Господарське товариство. Виробничий кооператив. Капітал: промисловий торговий, позичковий. Прибуток. Кругообіг промислового капіталу. Основний та оборотний капітал. Процент. Підприємство. Майно підприємства. Основні виробничі та невиробничі, оборотні фонди. Фонди обігу. Амортизація. Фізичне та моральне зношування. Зовнішні (явні) та внутрішні (неявні) витрати. Собівартість продукції. Земельні відносини. Землеволодіння. Землекористування. Землерозпорядження. Земельна рента: диференційна, абсолютна, монопольна. Ціна землі. Агропромислова інтеграція: горизонтальна та вертикальна. Агропромисловий комплекс. Аграрна політика. Корпоратизація аграрного сектору. Диверсифікація капіталу. Агрохолдинг.

Тема 9. РИНКОВА ІНФРАСТРУКТУРА

[3, С. 156-163; 5, С. 120-125]

Ринкова інфраструктура. Біржова угода. Котирувальна ціна. Спекуляція. Хеджування. «Бики» на біржі. «Ведмеді» на біржі. Інфраструктура ринку праці. Ринки фінансових послуг. Фондовий ринок. Цінний папір. Емітент цінного паперу. Інвестор. Депозитарна діяльність. Кліринг. Валютний ринок. Валютний курс. Котирування валюти. Крос-курс. Валютна біржа. Кредитний ринок. Банки. Чистий банківський прибуток.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид заняття	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	кількість годин				Бали
			лек	сем	прак	СР	
Змістовий модуль 1 Загальні основи економічного розвитку							
1	Лекція 1	Тема 1 Економічна теорія	2				
	Семінарське заняття 1	Економічна теорія як наука		2			3
	Самостійна робота	опрацювати матеріал теми на базі лекції (тема 1), рекомендованої літератури та методичних матеріалів для самостійної роботи (п. 1, 2, 3), вивчити категорії теми, виконати тестові завдання на освітньому порталі (лекційні 1.1, 1.2, 1.3 та до семінару 1)				8	1,5+0,8
2	Лекція 2	Тема 2. Власність в системі економічних відносин	2				
	Семінарське заняття 2	Характеристика відносин власності		2			3
	Самостійна робота	опрацювати матеріал теми на базі лекції (тема 2), рекомендованої літератури та методичних матеріалів для самостійної роботи (п. 4, 5), вивчити категорії теми, виконати тестові завдання на освітньому порталі (лекційні 2.1, 2.2, 2.3 та до семінару 2)				8	1,5+0,8
3	Лекція 3	Тема 3. Відтворення і соціальний прогрес	2				
	Семінарське заняття 3	Теоретичні основи суспільного відтворення		2			3
	Самостійна робота	опрацювати матеріал теми на базі лекції (тема 3), рекомендованої літератури та методичних матеріалів для самостійної роботи (п. 6, 7, 8), вивчити категорії теми, виконати тестові				8	1+0,8

		завдання на освітньому порталі (лекційні 3.1, 3.2 та до семінару 3)					
4	Лекція 4	Тема 4. Форми організації суспільного виробництва	2				
	Семінарське заняття 4	Еволюція форм організації суспільного виробництва		2			3
	Самостійна робота	опрацювати матеріал теми на базі лекції (тема 4), рекомендованої літератури та методичних матеріалів для самостійної роботи (п. 9, 10), вивчити категорії теми, виконати тестові завдання на освітньому порталі (лекційні 4.1, 4.2 та до семінару 4)				8	1+0,8
5	Лекція 5	Тема 5. Економічна роль держави	2				
	Семінарське заняття 5	Функції держави у змішаній економічній системі		2			3
	Самостійна робота	опрацювати матеріал теми на базі лекції (тема 5) рекомендованої літератури та методичних матеріалів для самостійної роботи (п. 20), вивчити категорії теми, виконати тестові завдання на освітньому порталі (лекційні 5.1 та 5.2 та до семінару 5)				8	1+0,8
6	Самостійна робота	Підготовка до ПМК 1				10	
7	ПМК 1	Підсумковий контроль за змістовим модулем №1				5	10
Всього за змістовий модуль 1			10	10	0	55	35
Σ 75							
Змістовий модуль 2 <i>Особливості розвитку змішаної економіки</i>							
8	Лекція 6	Тема 6. Ринковий механізм	2				
	Семінарське заняття 6	Сутність і структура ринку		2			3
	Самостійна робота	опрацювати матеріал теми на базі лекції (тема				8	1,5+0,7

		б), рекомендованої літератури та методичних матеріалів для самостійної роботи (п. 11, 12), вивчити категорії теми, виконати тестові завдання на освітньому порталі (лекційні 6.1, 6.2 та до семінару 6)					
9	Лекція 7	Тема 7. Конкуренція і монополія	2				
	Семінарське заняття 7	Умови формування конкурентного середовища на ринку		2			3
	Самостійна робота	опрацювати матеріал теми на базі лекції (тема 7), рекомендованої літератури та методичних матеріалів для самостійної роботи (п. 13, 14), вивчити категорії теми, виконати тестові завдання на освітньому порталі (лекційні 7.1, 7.2 та до семінару 7)				8	1,5+0,7
10	Лекція 8	Тема 8. Підприємництво в ринкових умовах (частина 1)	2				
	Семінарське заняття 8	Підприємництво та його особливості		2			3
	Самостійна робота	опрацювати матеріал теми на базі лекції (тема 8), рекомендованої літератури та методичних матеріалів для самостійної роботи (п. 15, 16), вивчити категорії теми, виконати тестові завдання на освітньому порталі (лекційні 8.1, 8.2 та до семінару 8)				8	1+0,7
11	Лекція 9	Тема 8. Підприємництво в ринкових умовах (частина 2)	2				
	Семінарське заняття 9	Особливості господарювання в аграрному секторі		2			3

	Самостійна робота	опрацювати матеріал теми на базі рекомендованої літератури та методичних матеріалів для самостійної роботи (п. 17, 18), вивчити категорії теми, виконати тестові завдання на освітньому порталі (до семінару 9)				8	1+0,7	
12	Лекція 10	Тема 9. Ринкова інфраструктура	2					
	Семінарське заняття 10	Поняття ринкової інфраструктури та її види		2			3	
	Самостійна робота	опрацювати матеріал теми на базі лекції (тема 9) рекомендованої літератури та методичних матеріалів для самостійної роботи (п. 19), вивчити категорії теми, виконати тестові завдання на освітньому порталі (лекційні 9.1 та 9.2 та до семінару 10)				8	1,5+0,7	
13	Самостійна робота	Підготовка до ПМК 2				10		
14	ПМК 2	Підсумковий контроль за змістовим модулем №2				5	10	
Всього за змістовий модуль 2			10	10	0	55	35	
			Σ 75					
Екзамен								30
Разом з дисципліни			20	20	0	110	100	
			Σ 150					

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

1. Об'єкт дослідження економічної теорії
2. Предмет дослідження економічної теорії
3. Методи та функції економічної теорії
4. Економічний та юридичний зміст власності
5. Форми та види власності
6. Економічна реалізація власності
7. Стадії та типи суспільного відтворення
8. Джерела та рушійні сили суспільного розвитку
9. Розвиток форм організації суспільного виробництва
10. Роль грошей у товарному виробництві

11. Статус держави в ринковій економіці
12. Механізм державного регулювання економіки

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

1. Умови формування ринкової економіки
2. Загальні засади ринкового механізму
3. Роль конкуренції в ринковій економіці
4. Монополія як економічне явище
5. Сутність підприємництва та його форми
6. Види підприємництва
7. Підприємство як основна ланка господарювання
8. Умови формування валового доходу та прибутку підприємства.
9. Особливості господарювання в аграрному секторі
10. АПК та агропромислова інтеграція
11. Інфраструктура ринку благ та ринку праці
12. Інфраструктура ринків фінансових послуг

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання, які використовуються в процесі проведення лекційних та практичних занять з навчальної дисципліни ЕТ: лекції з використанням мультимедійних презентацій, робота в малих групах, виконання проблемних завдань, розв'язування задач.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.
2. ЕКОНОМІКС. Частина 1: Вступ до економікса. Мікроекономіка: Навчальний посібник / Баула О.В., Вісіна Т.М., Лютак О.М., Савош Л.В., Кравчук О.Я., Зелінська О.М., Полянська Т.О. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2021. 320 с.
3. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність : підручник / Е. М. Забарна, О. М. Козакова, Н. О. Задорожнюк та ін. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 412 с.
4. Економічна теорія: навчальний посібник. Укл: М.І. Колосінська, С.І. Белей, С.В. Бойда. Чернівці: Чернівець. нац. унів-т., 2021. 200 с. – С. 30-36
5. Економічна теорія: підручник / за заг. ред. В.П. Яковчук. – К.: Видавництво Ліра-К, 2020.

Допоміжна

6. Мандибуря В.О. Система об'єктивних економічних законів в реаліях системно-суб'єктивного економічного беззаконня. *Економічна теорія*. 2021. №3. С. 29-56

7. Липов В. В. Еволюція інституційних форм конкурентних відносин: від першої до четвертої промислової революції. *Економічна теорія*. 2021. №1. С. 20-40
8. Міщенко В. І., Науменкова С. В., Міщенко С. В. Теоретичні засади та практичні аспекти впровадження і використання цифрових грошей. *Економічна теорія*. 2022. №2. С. 44-66
9. Бандура О. В., Ткачова В. О. Кількісні показники прямого контролю монополій на різних ієрархічних рівнях економічної системи. *Економічна теорія*. 2022. №2. С. 67-89
10. Хаустов В. К. Економічні аспекти посилення захисту прав інтелектуальної власності. *Екон. теор.* 2023; 1:31-46
<https://doi.org/10.15407/etet2023.01.031>
11. Урба С. Державна політика соціального захисту населення в системі економічної безпеки. *Економіка і суспільство*. 2023. №53.
<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2644/2561>
12. Тимошенко Н. Стратегічні напрями розвитку фондового ринку України. *Економіка і суспільство*. 2023. №53.
<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2617>
13. Дідур С., Труніна І., Білик М. Трансформаційні процеси агропромислових підприємств в умовах війни та у післявоєнний період. *Економіка і суспільство*. 2023. №53.
<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2618>
14. Грущинська Н. Метаморфози глобального світового середовища в сучасних умовах. *Економіка і суспільство*. 2023. №51.
<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2456>

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Освітній портал ТДАТУ <https://op.tsatu.edu.ua/course/view.php?id=497>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>